

Цимбалюк І. О. Реформування прямого оподаткування як складової податкової системи України /І. О. Цимбалюк // Динаміка та сучасна наука 2010 – 2010: матеріали 6-ї. наук.-практ. Конференції, 7-15 липня 2010 р., Софія. Т. 4 /відп.ред. Милко Тодоров Петков. – Софія, 2010. – Т. 4.– С.39-41.

К.е.н. Цимбалюк І.О.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Реформування прямого оподаткування як складової податкової системи України

Прямі податки належать до найдієвіших важелів, за допомогою яких уряд може впливати на діяльність суб'єктів господарювання та головним джерелом коштів, що надходять у розпорядження держави і використовуються для фінансування суспільних, загальнонаціональних потреб.

Реформування податкової системи сьогодні набуває особливої актуальності оскільки, майбутнє України, як держави з визначеним вектором євроінтеграції, потребує вироблення відповідних підходів до вдосконалення податкової системи, зокрема прямого оподаткування.

Основна складова податкової системи – прямі податки – є одним із визначальних факторів розвитку економічної системи держави, вони проникають у всі сфери суспільного життя та поєднують в собі реалізацію економічних інтересів усіх суб'єктів національної економіки. Прямі податки – як система соціально-економічних та організаційно-правових відносин, виникають між державою, юридичними та фізичними особами з приводу надходження до бюджету держави частини вартості ВВП з метою фінансового забезпечення виконання державою своїх функцій.

Щодо законодавства, яке регулює пряме оподаткування в Україні, то за роки незалежності України воно було значно змінено. Позитивними моментами варто назвати прийняття Закону України «Про податок на прибуток підприємств», який вступив в дію з другого півріччя 1997 р. З його прийняттям відбулися істотні зміни в оподаткуванні підприємницької діяльності, спрямовані на підтримку виробника, активізацію інвестиційної діяльності

підприємства, зокрема, змінилися методика, ставка та порядок адміністрування податку на прибуток підприємств, чітко визначалися законодавством суми, які включаються, виключаються або на які може бути зменшений валовий дохід та валові витрати.

Значний крок у процесі податкового реформування був здійснений 22 травня 2003, коли був прийнятий Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб», що вступив в силу з 01.01.2004 року. Принциповим нововведенням цього Закону є деталізація термінів, зміна ставки оподаткування доходів громадян: з 1.01.2004 встановлено на рівні 13%, незалежно від розміру та місця отримання доходу, а з 1.01.2007 ця ставка становить 15% [3, с. 116].

Законодавство України має також ряд недоліків, зокрема, Закон України «Про фіксований сільськогосподарський податок» був прийнятий ще у 1998 році і досі не переглядався. По-друге, остання оцінка вартості землі в Україні, дані якої використовуються сьогодні в оподаткуванні, здійснювалась у 1995 році. Це також є негативним моментом, адже сьогодні характеристики землі значно змінилися. Аналіз чинної системи прямого оподаткування в Україні показав, що вона є досить недосконалою і суперечливою. Основною проблемою на сьогодні залишаються недостатні та нестабільні податкові надходження до бюджетів усіх рівнів.

В Україні податки є основними джерелами державних доходів. У структурі прямих податкових надходжень провідна роль належить платежам підприємств та податкам з громадян. В останні роки спостерігається позитивна тенденція щодо рівня надходжень прямих податків до Зведеного бюджету країни. Однак, у 2008-2009 роках цей ріст значно скоротився внаслідок світової фінансово-економічної кризи. У доходах Державного бюджету найбільшу питому вагу серед прямих податків має податок на прибуток підприємств, у доходах місцевих бюджетів – податок з доходів фізичних осіб. Надходження податку на прибуток у 2009 році становили 32,6 млрд. грн., від податку на доходи фізичних осіб – 44,9 млрд. грн. [4]

Щодо спрощеної системи, то вона на даний момент часу є таким елементом української податкової системи, який викликає найбільше дискусій. Так з кожним роком кількість суб'єктів малого підприємництва, які переходять на сплату єдиного податку, зростає, однак частка від його надходжень в доходах місцевих бюджетів все одно залишається незначною (1,57 млрд. грн. у 2007 році та 1,68 – у 2009 році). [4]

Не зважаючи на постійний приріст податкових надходжень, податкова заборгованість в Україні знаходиться на досить високому рівні, і в останні роки ситуація тільки погіршується. Хоча податковими органами і проводяться досить часті перевірки платників податків, результат це дає досить незначний.

Основними недоліками податкової системи України є наступні: безсистемність податкового законодавства, значна кількість податкових пільг, розбіжності у підходах оцінки доходів та власності, нерівномірність розподілу податкових надходжень між центром та регіонами, низький рівень податкової культури, зростання податкового боргу тощо. [1]

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин можливими напрямками реформування податкової системи є:

- удосконалення інституційного середовища оподаткування;
- усунення неточностей в алгоритмах визначення бази оподаткування;
- мінімізація податкових пільг;
- поетапне зниження податкового навантаження на економіку країни;
- підвищення фіскальної ефективності податків шляхом розширення податкової бази, удосконалення системи адміністрування;
- реформування державної податкової служби.

Доцільним для забезпечення соціально-економічної справедливості податкової політики в Україні є застосування деяких моментів зарубіжного досвіду оподаткування доходів та власності, зокрема, запровадження податку на нерухомість, реформування податку на прибуток та податку на доходи фізичних осіб, а також вдосконалення на основі світового досвіду оподаткування землі. Зокрема, майже у всіх розвинутих країнах податок на

прибуток підприємств та податок на доходи фізичних осіб мають прогресивну шкалу ставок, причому ставки значно вищі, ніж в Україні. Необхідно враховувати світовий досвід при запровадженні податку на нерухомість та реформуванні земельного оподаткування.

Досвід західних держав цілком прийнятний у сучасних умовах України, якщо його не сліпо копіювати, а краще з досвіду застосовувати, зважаючи на конкретні особливості економіки нашої держави.

Література

1. Проект стратегії реформування податкової системи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ambu.org.ua/node/971>
2. Крисоватий А.І. Податкові трансформації та економічне зростання / А. Крисоватий, Т. Кошук. // Фінанси України. – 2008. – №9. – с. 10-24.
3. Фінанси підприємств. Підручник, 6-те вид., перероб, виправ. / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін – К.: КНЕУ, 2006. – с. 552
4. Офіційний веб-сайт Державної податкової адміністрації України – Режим доступу: www.sta.gov.ua